

z území bývalé karolinské říše (David Kalhous). V otázce zemědělského využití tzv. vedlejších areálů dochází Eike Gringmuth-Dallmer k závěru, že v tomto ohledu patrně významnou roli nehrály. Na širokém srovnávacím materiálu 36 předhradních sídlišť z 9. a 10. století, odkrytých v severovýchodní části Německa na území mezi Labem a Odrou, sleduje problematiku tzv. vedlejších areálů Felix Biermann; dle jeho závěrů se funkčně, vnitřní strukturou a typy sídlištních objektů většinou neliší od otevřených sídlišť. Rekapitulaci hlavních výsledků dlouhodobého výzkumu jedné z prvních rezidencí piastovských panovníků, hradu na Ostrově Lednickém, podávají Danuta Banaszak a Arkadiusz Tabaka.

Těžiště sborníku leží ve shrnutí aktuálního stavu poznání nerezidenčních areálů významných raně středověkých mocenských center z Čech a Moravy. Na řadu přichází jak velkomoravské lokality (Staré Město – Uherské Hradiště, Mikulčice, Pohansko u Břeclavi, Nitra), tak sídla raného přemyslovského státu (Žatec, Praha, Libice, Hradec Králové, Brno). Nabízí se tím srovnání míry zpracování a celkového poznání vnitřní struktury prezentovaných sídelních aglomerací. Zatímco je dosud velmi málo archeologických poznatků o opevněném předchůdci středověkých měst Hradce Králové a Brna, většina prezentovaných lokalit je dlouhodobě systematicky zkoumána a vyhodnocována, což vede ke stále většímu prohlubování poznatků, někdy i ke kritickým závěrům zpochybnujícím starší publikované teorie, např. o základním prostorovém členění lokality. Celkově je třeba konstatovat, že sborník přináší celou řadu podnětných zjištění, která jsou nepochybně přínosem pro detailnější poznávání struktury osídlení nerezidenčních areálů významných raně středověkých sídelních aglomerací ve střední a zčásti i severní Evropě.

ANDREA BARTOŠKOVÁ

Vít DOHNAL, *Olomoucká archeologie a její proměny*, Vlastivědná společnost muzejní v Olomouci, Burian a Tichák, Olomouc 2008

190 s., ISBN 978-80-903687-9-8

Útlý anotovaný svazek je holdem olomoucké archeologii a olomouckému muzeu. První kapitola je věnována historii olomouckých archeologických výzkumů od 1. poloviny 18. století po dnešek, v ka-

pitole druhé najdeme soupis správců muzejních archeologických sbírek od roku 1883, následuje soupis archeologů působících v Olomouci, řazený podle osob, a rejstřík lokalit. Cenný a velmi rozsáhlý je soupis literatury, zahrnující pouze tištěné, tedy dostupné práce týkající se výzkumů na území města a v jeho těsném okolí do 6–7 km. Jen u výjimečných, dlouhodobě zkoumaných lokalit byla učiněna výjimka. Soupis zahrnuje 1786 položek řazených abecedně podle autorů. Svazek je doplněn 24 černobílými fotografiemi jak z terénních výzkumů, tak z historických instalací v muzeu a vybraných výstav.

Kapitola věnovaná historii archeologického bádání v Olomouci sleduje osudy hledání „pravdy o dějinách města“ od roku 1749, kdy dal Kašpar z Glandorfu, děkan svatováclavské kapituly, strhnout zbytek kazatelny sv. Cyrila a Metoděje, aby našel základní kámen. Autor si všímá, že za počátky bádání byla snaha vědecky ověřit některé dobové hypotézy, např. o soužití člověka s dávno vyhynulými tvory. V druhé polovině 19. století, podobně jako i v dalších lokalitách, převládla i v Olomouci snaha vyjasnit situaci okolo původu a příchodu Slovanů. Klíčovou postavou tohoto období byl Jindřich Wankel, který zastával velmi originální hypotézu o autochtonnosti Slovanů na našem území.

Autor postupně sleduje Vlastenecký spolek muzejní, jehož prvním kustodem sbírek byl právě J. Wankel, od jeho založení, přes snahy o důstojné umístění sbírek ve vhodných prostorách až po vznik krajského muzea. Shrnuje pak úspěšné výstavy od 50. let minulého století až do současnosti a krátkou pasáž věnuje systematickým výzkumům, prováděným muzeem v Dolanech, Tepenci a dlouhodobému výzkumu dómského návrší v srdci města. V neposlední řadě si všímá vývoje názorů na raně středověké dějiny města a na hledání velkomoravského centra v této oblasti. Na závěr najdeme výčet archeologických pracovišť působících v Olomouci a autorovu vlastní krátkou úvahu o smyslech a cílech archeologického bádání. Práce je stručným a užitečným průvodcem po regionálním bádání, která, obohacena o cennou bibliografii, si své čtenáře jistě najde.

JANA MAŘÍKOVÁ-KUBKOVÁ